

s.remissvar@regeringskansliet.se
s.sl@regeringskansliet.se

Remissvar över betänkandet Ansvaret för hälso- och sjukvården (SOU 2025:62)

(S2025/01127)

Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket (TLV) delar kommitténs slutsatser om att en ökad nationell samordning behövs för läkemedel, bland annat utifrån behovet om en jämlik vård, och att staten skulle kunna ta en viktig roll i detta. Vi menar dock att en ökad nationell samordning inte nödvändigtvis behöver innebära ett ökat statligt ansvar.

TLV anser att kommittén problematiserar för lite kring frågor om innovation, stimulanser, läkemedel och finansiering som belyses alltför ensidigt. Behovet av kostnadskontroll och förutsättningar för att bygga långsiktig hållbarhet i systemet är minst lika viktiga skäl till att överväga en ökad nationell samordning

TLV utvecklar sina synpunkter i de delar som berör TLV:s ansvarsområden nedan. I övrigt har TLV inte några synpunkter på kommitténs förslag.

3.4.3 Förslag om att en utredning bör tillsättas för att se över hur statens ansvar för läkemedel kan stärkas, samt vidta åtgärder på kort sikt

TLV stödjer förslaget om behovet av en bredare översyn av ansvarsförhållandena inom läkemedelsområdet och vill då påtala vikten av att ta tillvara tidigare förslag från TLV, analyser från Riksrevisionen (RiR 2023:23), skrivningar i budgetpropositionen för 2025 och Överenskommelsen mellan staten och SKR om statens bidrag till regionerna för kostnaderna inom läkemedelsförmånerna.

TLV saknar dock underlag och exempel på vad kommitténs förslag om att "Regeringen bör även på kort sikt vidta åtgärder för att säkerställa en jämlik tillgång till vissa särskilda läkemedelsbehandlingar" skulle bestå i.

TLV anser att medicinteknik också skulle kunna vara ett lämpligt område för ett större inslag av nationell samordning när det gäller utvärdering och införande. TLV efterfrågar en analys av frågan och ser att även detta potentiellt skulle kunna omfattas av en kommande utredning.

Inför att regeringen väljer att tillsätta en ny utredning vill TLV framföra att myndigheten har goda förutsättningar att ta ytterligare uppdrag och ansvar inom läkemedelsområdet. Detta kan till exempel handla om att utnyttja den redan höga kompetensen myndigheten har inom prioriteringsarbete, hälsoekonomiska utvärderingar med mera.

TLV motsätter sig inte, men är heller inte övertygad om, att staten behöver ha ett övergripande ansvar för den nationella samordningen på läkemedelsområdet och vi vill betona att ökad nationell samordning inte nödvändigtvis måste vara detsamma som ökat statligt ansvar genom bland annat finansiering och ökad styrning. *Nationellt system för kunskapsstyrning hälso- och sjukvård* är ett exempel på ett samarbete där regionerna själva samlat sig och tagit ett samordnande ansvar.

TLV anser att för- och nackdelar med ett ökat statligt ansvar jämfört med en ytterligare ökad nationell samordning av regionernas arbete med läkemedel behöver utredas. I en sådan utredning är några viktiga aspekter att utvärdera: god och jämlik tillgång till läkemedel som fyller viktiga behov hos patienter, möjligheter till kostnadskontroll så att en långsiktig hållbarhet i systemet uppnås och möjligheter till samordning och horisontella prioriteringar.

TLV instämmer i kommitténs resonemang om att argumenten för att föra över hela kostnadsansvaret till regionerna via det generella statsbidraget är delvis andra än argumenten för ett utökat statligt ansvar. TLV menar även att alla dessa argument är viktiga. Till detta vill TLV tillföra att eftersom de gemensamma resurserna är ändliga behöver det offentliga ha förutsättningar att göra rimliga och rättvisa prioriteringar och ha mekanismer för kostnadskontroll. Det offentliga ska klara av att tillhandahålla läkemedel utifrån patienters behov med utgångspunkt i den etiska plattformens principer

En svaghet i dagens system, som riskerar att bli mer uttalad med ett ökat statligt ansvar, är finansiärens (staten och regionernas) begränsade inflytande över vilka läkemedel som förskrivs inom läkemedelsförmånerna. Detta är också något som har påtalats i flertalet utredningar, bland annat i Riksrevisionens rapport från 2023 (RiR 2023:23). Staten har inte verktyg för att till exempel säkerställa följsamhet till subventionsbegränsningar eller att det mest kostnadseffektiva behandlingsalternativet väljs. Om staten ska ha ett ökat finansieringsansvar behöver den även ha ökade möjligheter att följa upp och utöva tillsyn över förskrivningen av läkemedel.

TLV vill påminna om den situation vi hade fram till 1998 då staten fullt ut finansierade läkemedel. Detta system var mycket kostnadsdrivande.

3.4.4 Kommitténs förslag om att staten bör ta ett utökat ansvar för vaccinationer genom de nationella vaccinationsprogrammen

TLV stödjer förslagen om att vaccinationer ska hanteras mer samlat. TLV anser dock att det bör förtydligas vilka typer av vaccinationer som ska ingå i det allmännas ansvar.

TLV vill också påminna om att TLV idag har en roll i utvärderingen av vacciner och detta måste beaktas om ett nytt system ska införas (inte minst mot bakgrund av att vaccin kan ingå i läkemedelsförmånerna).

Övriga synpunkter

TLV tycker att området hälsodata vore lämpligt för ett större inslag av statlig styrning. TLV saknar därför en analys av frågor kopplade till utökad användning av hälsodata inom hälso- och sjukvården.

Beslut om detta yttrande har fattats av generaldirektören Agneta Karlsson. Föredragande har varit chefsfarmaceuten Niklas Hedberg. I den slutliga handläggningen har även chefsstrategen Anna Alassaad och chefsjuristen Hanna Abrahamsson deltagit.

Agneta Karlsson

Niklas Hedberg